

מראי מקומות- מנחות פ"א

בתוס' תמורה (י:), בדבור שמתחיל מעמוד א' (א'), שהק' כן, איך מקדיש עוברין, הא אסור להקדיש בהמה שהוא מחוסר זמן, ותי' קודם שנולד שפיר מצי מקדיש לוי'.

(ה) **תודה עלי מן החולין ולחמה מן המעשר, יביא היא ולחמה מן החולין- פרש"י בכת"י,** משום דלחם שייכי בתר תודה, ותודה אין שייך בתר לחם. וכ"כ הרמב"ם (מעשה"ק ט"ז, ט"ז), שהרי נדר מן התודה, והתודה אינה באה אלא עם הלחם של חולין. אולם ע' במהר"י קורקוס שם שדייק מדברי תוס' כאן דמה שצריך להביא הלחם מן החולין, היינו משום דכיון דכבר אמר שצריך להביא תודה מן החולין, ממילא חייב להביא הכל מן החולין, ושוב לא מצי הדר בי' לומר דרוצה להביא הלחם מן המעשר, ואפי' תכ"ד. וכ' המהר"ק דיוצא נפק"מ בין רש"י והרמב"ם כנגד תוס', דהיכא דאמר מעיקרא דרוצה שיהי' הלחם מן המעשר, ואח"כ אמר דיביא התודה מן חולין, דלפי רש"י והרמב"ם, צריך גם להביא הלחם מן החולין, אבל לפי תוס', לכאור' שפיר יכול להביא הלחם מן המעשר, כיון שאמר כן קודם שאמר שרוצה להביא התודה מן החולין.

(ו) **תודה מן המעשר ולחמה מן החולין יביא- כ' השפת אמת דלכאור' משמע מזה דאם לא פי' על הלחם כלום, ואמר רק תודה מן המעשר, דאז יהי' יכול להביא גם הלחם מן המעשר. אולם דיוקא דסיפא משמע איפכא, דתני תודה ולחמה מן המעשר יביא, משמע הא אמר סתם תודה מן המעשר, צריך להביא לחם מן החולין. וכ' דלכאור' נראה דדיוקא דרישא דוקא, דאי נימא דצריך להביא הלחם מן החולין משום דהא דכיון דנדר להביא תודה, שוב הוי הלחם דבר שבחובה, א"כ אפי' אם אמר בפירוש שיהי' הלחם מן המעשר, הא כבר נתחייב בלחם כיון שנדר בתודה, וא"כ מה שייך לומר דהלחם ממעשר הוא. אלא ודאי, כיון דהתודה גופא מן מעשר הוא, א"כ ודאי גם לחמה יכול להיות מן המעשר** [ומשמע דאין כוונתו לומר דאמרי' דזה הי' דעתו, אלא דמעיקר הדין כן הוא, דכיון דתורתו מן המעשר, כן יכול להיות לחמה

(א) **וכי מפרישין תחלה למותרות- ע' בשפת אמת** דתמה על סברת לוי, וגם על לשון תשו' רבי, "וכי מפרישין וכו'", הרי בפשיטות תמוה, דמה ענין מותרות שייך בכאן. וע' מה שביאר דלא מיירי דהפריש בהמה למותרות, אלא מיירי דהפריש מעות שיהי' בו כדי מותר, ע"ש [נצ"ע כוונתו].

(ב) **א"ל עני מרי ארבעין בכתפי' וכשר- תמה הנתיבות הקודש,** וכי לא ידע ר' יצחק בר שמואל שיש איסור תמורה בתורה, וא"כ ודאי אינו יכול להמיר בהמה בשביל זה. וע"ש שצידד לתרץ דאולי היכא דכבר המיר פעם א', שוב אין איסור להמיר עוד (אע"פ שהתמורה חל), וא"כ ממילא אין כאן איסור תמורה, וע"ש מה שהק' ע"ז. עוד צידד לתרץ דאולי כל האיסור להמיר הוא רק היכא דידוע בודאי דעושה תמורה, וממילא, כאן דאינו אלא ספק, אין כאן איסור. ומסיק לתרץ דאולי ס"ל לר' יצחק בר ששת דאמרי' עמוד בחטא אפי' בחטאת בשביל עולה, ודלא כמסקנת הגמ' לעיל (מח.). ולכן שפיר יכול לחטוא בתמורה בשביל הקרבת התמיד. ומה דמסיק הגמ' דלא כדבריו, היינו משום דאנן קיי"ל דלא אמרי' עמוד וחטא בחטאת כדי שתזכה בעולה.

(ג) **לנפינהו אבראי, לפני ד' כתיב- ע' במקור ברוך (ב', כ"ג, ב')** שהביא מש"כ הרמב"ם (וכן הוא ברש"י בכת"י כאן), דהתנופה של הלחם הוא ביחד עם החזה ושוק. והק' המקור ברוך, א"כ למה צריכין לקרא דלפני ד', הא ודאי אינו יכול להניף מבחוץ, שהרי החזה ושוק יהיו נפסלים ביוצא בכה"ג. וכ' דדין זה דתנופה הוא ביחד עם האימורים הוא רק לכתחלה, אבל בדיעבד שפיר מתקיימה מצות תנופה בזה אחר זה, וא"כ שפיר יצויר תנופת הלחם מבחוץ, ולזה צריך קרא דלפני ד', לומר דתנופת חוץ לא הוי תנופה כלל.

(ד) **אי הך דקיימא תמורה, היא וולדה תודה- הק' בהגהות ראמ"ה,** האיך קידש ולדה, הא מחוסר זמן הוא, וע"כ מש"כ לפרש. אולם ע'

שהרי הוא לא נדר להביא לחם. אבל רבא ס"ל דכיון דדין הוא דמחמת נדרו צריך להביא לחם, א"כ הוי ממש כפירוש בהדיא בנדרו לחם, ועובר בכל יחל אם לא הביאו.

(ז) א"ל רבי אתה אומר כן, אני אומר אפי' מחיטין הלקוחות במעות מ"ש לא יביא- פרש"י בכת"י, דנח' בחיטין שהיו לקוחות ממעות מ"ש קודם לכן, דר' ירמ' ס"ל דיכול להביא עכ"פ מחיטין הלקוחות במעות מ"ש מעיקרא, ור' זירא ס"ל דלא מהני אא"כ קונה החיטין לכתחלה ממעות מ"ש לשם לחמי תודה. וביאר העולת שלמה, דר' זירא ס"ל דלא מהני לחול קדושת לחמי תודה על מה שכבר יש בה קדושת מעשר שני, ומה שיכול לקנות חיטין לכתחלה ממעות מ"ש שיהיו ללחמי תודה, זהו משום דאז הב' קדושות חלות בב"א, אבל אם כבר הי' בה קדושת מ"ש, אין קדושת לחמי תודה יכולה לחול בה. ור' ירמ' חולק וסובר דרק אין מ"ש עצמו יכול להיות לחמי תודה, אבל מחיטין הקנויות במעות מ"ש, שפיר חלות בה

קדושת לחמי תודה. [אולם כל זה לפי דברי רש"י כאן, אבל לקמן בפב. כ' רש"י בכת"י דר' זירא ס"ל דאינו יכול לקנות חיטין כלל במעות מעשר שני, לפי שהוא מין מעשר שני, ורק יכול לקנות לחם ממש, וצ"ע, דלכאור' רש"י לעיל סותר דבריו דכאן, ואולי כוונתו לעיל לפרש לפי פשוטות משמעות הגמ', דלכ"ע יכול לקנות חיטין, עכ"פ אם עושה כן לשם לחמי תודה, ועכשיו מפרש לפי המסקנא, דטעם ר' זירא משום דין "מין מעשר", דשייך בכל קניית חיטין במעות מ"ש, וצ"ע.]

מן המעשר]. אולם ע"ש שהביא מהתורת כהנים דדריש מקראי דאין הדין כן, אלא דאם לא אמר בפירוש דלחמה מן המעשר, צריך להביאו מן החולין.

(ח) ת"ש, האומר הרי עלי תודה בלא לחם... כופין אותו ומביא תודה ולחמה... טעמא דאמר תודה, וכו'- הק' החק נתן, למה צריך להק' מהברייתא, תק' לי' רישא דמתני' גופא, דקתני האומר הרי עלי תודה, צריך להביא תודה ולחמה, דטעמא דאמר תודה, הא אמר לחם, לא, ובוזה לא יהי' יכול לתרץ כמו שתי' הברייתא, דהתם הוי אגב זבח ונסכים, וזה לא שייך במתני'. וכ' דאין להק' ממתני', די"ל דלעולם גם אם אמר לחם לחוד יהי' צריך להביא לחם ותודה, ומה דנקט דאמר תודה דוקא, היינו לומר דדוקא אם אמר תודה, צריך להביא תודה ולחמה מן החולין, משום דלחם בכלל תודה, אבל אם אמר לחמה, אע"ג דצריך להביא תודה, משום דאין לחם בלא תודה, מ"מ אינו מחוייב להביא התודה מן החולין, וע"ש עוד מה שהק' ע"ז.

(ט) ר' יוחנן אומר, אפי' תימא בית הלל, באומר אילו היית יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך- ע' בשפת אמת דכ' להסתפק בדעת חזקי', האם ס"ל דבית הלל ס"ל דלא מהני לומר כן, דהא דברים שבלב הם, ואינם דברים, ולכן ודאי הוי חזרה ונדרו אינו נדר, או דלמא גם חזקי' מודה לר' יוחנן לדינא, דבכה"ג ודאי ס"ל לב"ה דהוי נדר, אלא דס"ל דהברייתא מיירי בכל גווני, וא"כ הי' צריך לאוקמי כבית שמאי. וכ' דכן משמע קצת מלשון ר' יוחנן, דאם הי' פליגי בדעת ב"ה, הו"ל לר' יוחנן לומר בלשון זה, עד כאן לא אמרו בית הלל רק בסתמא, אבל באומר אילו הייתי יודע וכו' גם בית הלל מודו, ומדלא אמר כן, משמע דזה לא הי' המח', רק בפ"י הברייתא.

(ט) אמר אביי שמור הבא תודה ושמעת הבא לחמה, רבא אמר שמור הבא תודה ולחמה, וכו'- כ' השפת אמת, דנראה דבהא פליגי אביי ורבא, דאביי ס"ל דהגם דמחוייב הוא להביא הלחם, מ"מ אי"ז בכלל נדרו, ואינו עובר בכל יחל אם הביא תודתו בלא לחם,